

Celebrans stans facie ad crucem subdiaconi conversa, dicit *Et ne nos inducas* cum reliquis versibus et oratione, junctis ante pectus manibus. Assistens si adsit, ut supra dictum est, tenet librum apertum ante illum, et alias diaconus, et hoc etiam absente, acolythus seu alius minister, ut hoc loco in rituali notatur. Versus *Requiem æternam*, et alii dicuntur in singulari numero. Si defuncta sit femina, oratio dicitur in feminino genere, et sit sacerdos, nomen sacerdotis in ea exprimitur. Post orationem nihil additur, nec *Requiem æternam*, nec *Requiescant in pace*.

Not. 1. Una tantum absolutio juxta dispositionem ritualis Romani facienda est (1); si tamen in aliquo casu plures fiant, omnes eodem modo sunt peragenda (2).

Not. 2. Inter reverentias et inclinationes faciendas cruci altaris et subdiaconi non est distinguendum, cum vox *reverentia* sit generica, quæ sub se continet capitis et corporis inclinationem et etiam genuflexionem; et ad omnes istas reverentias circumeundo tumulum, diacono est genuflectendum, et celebranti corpus profunde inclinandum (3).

Not. 3. Si ss. Sacramentum elevetur, dum fit absolutio, non conveniunt auctores, an celebranti, ministris et clericis genuflectendum sit: plures negant (4), ne sacra interrumpatur actio; et contra Quarti (5) dicit, etiam celebranti infra aspersionem et incensationem genuflectendum esse: his autem opinionibus prætermisissis, dicendum videtur juxta decreta S. R. C. (6), quæ agunt de processionibus per ecclesiam, adeoque optime huic casui conveniunt, missas interea non esse celebrandas, si commode fieri possit; si autem

(1) S. R. C. 23 Maji 1846, n. 4904-5050, 12.

(2) Vid. Praxis Pontif. tom. 2, n. 203.

(3) Rub. missalis in ritu celeb. tit. 13, n. 4. Cavalieri tom. 3, dec. 174, n. 16; Merati tom. 1, p. 2, tit. 13, n. 26; Vinator p. 4, tit. 8, n. 5. Vid. tom. 1, n. 118.

(4) Gavantus in miss. p. 2, tit. 13, in fine, et post eum Merati, Bissus. Vinator. Janssens, Romsée.

(5) P. 2, tit. 13, dub. 3.

(6) 2 Maji 1620, n. 441-588; 1 Mart. 1681, n. 2794-2943, 9.

celebrentur, campanulam ad elevationem non esse pulsandam, et proinde nemini esse genuflectendum; et si pulsetur campanula, omnibus esse genuflectendum, exceptis crucifero et ceroferariis, qui numquam genuflectunt, item celebrante et diacono, dum actione impediuntur, ut infra aspersionem et incensationem, atque dum celebrans versus et orationem cantat (1).

254. Feretrum aspergitur et incensatur: 1° ad significandum defunctum in Christo obiisse, illum suffragiorum Ecclesiæ participem esse, et nobiscum societatem habere; 2° ut omnis immundorum spirituum præsentia arceatur; 3° in refrigerium defunctorum, non tantum quatenus fiunt cum recitatione orationis dominicæ, sed etiam quatenus preces in benedictione aquæ et thuris factæ, iis applicantur, et prosunt per modum impetrationis ex parte Ecclesiæ. Incensatio insuper adhibetur: 1° ad honoranda corpora fidelium quorum membra credimus fuisse templa Spiritus Sancti; 2° ad significandum defunctum per bona opera se Deo obtulisse in odorem suavitatis; 3° ad malum pellendum odorem.

SEPULTURA.

255. Finita oratione *Deus, cui proprium est*, corpus defertur ad sepulchrum eodem modo et ordine, quo ad ecclesiam allatum est; et dum portatur, clerici cantant antiphonam *In paradisum*. Si longior sit via, antiphona repetitur, vel aliqui psalmi graduales, pœnitentiales vel ex officio defunctorum cantari possunt (2).

Si defuncti corpus ad publicum cœmeterium deferendum sit, parochus jus habet ad illud associandum funebri quoque pompa usque ad sepulchrum, etiamsi per alienas parochias

(1) Cavalieri tom. 4, dec. 180, n. 6 et 7.

(2) Bauldry p. 3, c. 15, n. 11.

sit transeundum, ibique omnes exercere potest jurisdictionis actus, quos exerceret in proprio cœmeterio parochiali (1).

Quando regularis defunctus sepeliri nequit in conventus ecclesia seu cœmeterio, obstante v. g. lege civili, regulares cadaver ad commune cœmeterium deferre possunt, cum stola et cruce conventus, absque interventu parochi, dummodo tamen cadaver absque solemnibus pompis et recto tramite ad cœmeterium deferatur (2). Idem servari potest et debet quoad omnes, quorum exequiæ apud regulares celebrantur, et sepultura in cœmeterio publico facienda est (3). Similiter confessarius associare potest funus sanctimonialium, cum stola et cruce, dummodo deferatur absque pompa et recto tramite ad cœmeterium (4).

256. Cum pervenerint ad sepulchrum, feretrum prope illud deponitur, omnes se sistunt juxta feretrum prout in ecclesia infra absolutionem; et si sepulchrum non sit benedictum, sacerdos illud mox benedicit.

Sepulchrum, quod foditur in cœmeterio benedicto, sive novum fuerit sive non, in sepultura benedicendum non est, sicut S. R. Congregatio respondendum censuit (5), quia totus locus ad hunc usum jam est benedictus. Ita ut sepulchrum in sepultura tantum benedicendum sit: 1° si in cœmeterio novum ex lapidibus construatur sepulchrum, quod ratione novæ materiæ benedicendum est: 2° si quis in Ecclesia sepeliatur, quia ecclesia non est benedicta in usum sepulchrorum, nisi locus in alterius sepultura fuerit benedictus (6): 3° quando ex urgente necessitate corpora defunctorum in ecclesiis aut cœmeteriis benedictis sepeliri non possunt, ut

(1) Acta s. Sedis, vol. 5, fol. 222.

(2) S. C. C. 24 Jan. 1846, *Ordinis prædicatorum*. Vid. Bouix de jure regul. p. 5, s. 6, c. 2, § 2; *Revue des sciences ecclésiast.*, tom. 25, fol. 532.

(3) S. C. C. 17 Sept. 1880 in Actis s. Sedis vol. XIII, fol. 416-422.

(4) S. C. C. 24 Feb. 1872, et 12 Aug. 1872. Vid. *Revue des sciences ecclésiastiques*, tom. 27, fol. 172, III.

(5) S. R. C. 27 Maji 1876, n. 5664, V.

(6) Baruffaldus tit. 36, n. 169; Cavalieri tom. 3, dec. 174, n. 24.

tempore pestis et belli, putat Quarti (1) sepulturam ob decentiam esse benedicendam, et adhibendam benedictionem brevem in rituali Romano assignatam. Pro hac benedictione, sacerdos recitata oratione *Deus cujus miseratione*, corpus defuncti et deinde tumulum, nihil dicens, ter aspergit, in medio, a dextris et a sinistris, et postea utrumque similiter incensat. Ad hanc benedictionem rituale nullam requirit delegationem, et proinde ab omni sacerdote officium sepulture peragente, fieri potest.

257. Si sepulchrum non sit benedicendum, omittuntur etiam aspersio et incensatio corporis; quia hæc non præscribuntur nisi ratione benedictionis sepulchri, et idcirco si sepulchrum non benedicatur, nec etiam corpus est aspergendum et incensandum (2).

Quando sepulchrum non est benedicendum, tunc celebrans, cum ad sepulchrum pervenerit, intonat antiphonam *Ego sum*, quæ tantum inchoatur, et non duplicatur. Tum cantatur *Benedictus*, et deinde antiphona integra repetitur. Postea celebrans dicit *Kyrie, Pater noster*, etc. Infra *Pater noster* corpus ter aspergit in medio, a dextris et a sinistris, non circumeundo feretrum (3). Post orationem dicens *Requiem æternam*, dextra signum crucis facit super feretrum (4).

258. Deinde a sepultura in ecclesiam vel in sacristiam revertentes, dicunt sine cantu antiphonam: *Si iniquitates* cum ps. *De profundis*. Celebrans dicit antiphonam, quæ tantum inchoatur et non duplicatur, ac capite cooperto, revertitur cum aliis eodem ordine. Psalmus *De profundis* alternatim, tono choralis, sine cantu recitatur. In fine dicitur *Requiem æternam dona eis* in plurali, quia sunt ultimæ preces, quæ semper dicuntur in suffragium omnium fidelium

(1) Quarti de benedictionibus tit. 2, s. 11, d. 2, n. 166.

(2) Cavalieri tom. 3, dec. 174, n. 27; De Carpo cærem. p. 2, n. 268; De Conny liv. 2, ch. 21.

(3) Cavalieri loco cit. n. 30.

(4) Rub. missalis in ritu celeb. tit. 13, n. 4; Cavalieri loco cit. n. 31; Martinucci lib. 4, cap. 9, n. 32.

defunctorum (1); et deinde repetitur antiphona *Si iniquitates observaveris, Domine : Domine, quis sustinebit*. Non oportet, ut ante altare sistatur, ad dicendam orationem, neque ut oratio cum versiculis adjungatur, quia hoc a rituali non præscribitur, nec notatur.

Cum clerus e cœmeterio discesserit, corpus in sepulchrum demittitur, et sepelitur.

259. Si celebrans et clerus funus usque ad cœmeterium non comitentur, ut, ob cœmeterii distantiam, præcipue in civitatibus, fieri solet, tunc tota cæremonia completur in ecclesia (2). Eo casu dum funus ad portam defertur, cantatur antiphona *In paradisum*, et deposito feretro apud portam, ibidem reliqua fieri et recitari possunt, quæ ad sepulchrum præscripta sunt. Si tamen omnia absolvantur in medio ecclesiæ seu in loco, in quo feretrum infra exequias depositum est, ibidem etiam cantando antiphonam *In paradisum*, iste usus juxta consuetudinem aliarum ecclesiarum continuari potest (3).

Ita faciendum est, sive in cœmeterio adsit sacerdos sive non, quia rituale præscribit, ut officium, quod incipitur per *Ego sum*, numquam omittatur. Si in cœmeterio sacerdos adsit, nihil impedit, ut funus aqua benedicta aspergat, ac recitet ps. *Miserere* et *De profundis* cum versiculis et oratione (4). Si ibi detur ecclesia, et funus in eadem deponatur, præstari possunt omnia, quæ in rituali præscribuntur ab antiphona *In paradisum* usque ad finem, licet canticum *Benedictus* cum precibus et oratione jam cantatum fuerit (5).

260. Quod si corpus post absolutionem ad sepulchrum non deferatur, tunc dicta oratione *Deus cui proprium est*, omisso responsorio *In paradisum*, celebrans mox intonat antiphonam *Ego sum*, cantatur *Benedictus* cum versiculis

(1) Cavalieri tom. 3, dec. 174, n. 33.

(2) Martinucci lib. 4, c. 9, n. 42.

(3) S. R. C. 28 Jul. 1832, n. 4545-4694, 2.

(4) Vid. Martinucci loco cit.

(5) Cuppinus anno 1766, n. 30.

et oratione, et deinde in sacristiam revertentes, dicunt antiphonam *Si iniquitates* cum ps. *De profundis*.

SEPULTURA SACERDOTUM.

261. 1. In exequiis defunctorum sacerdotum rituale servandum est, sicut in aliis (1). Quomodo corpora sacerdotum et clericorum defunctorum sint induenda, vid. n. 222, et quæ insignia eorum funeri apponenda n. 248.

2. Corpora sacerdotum in ecclesia et in sepulchris ponuntur cum capite versus altare ex dignitatis sacerdotalis privilegio, quo fit ut in celebratione faciem versus populum et tergum ad altare vertant. Cum autem rituale hoc tantum pro depositione corporum in ecclesia et in sepulchris præscribat, videtur dicendum, quod in delatione ad ecclesiam et ad sepulchrum, sicut aliorum corpora, cum pedibus versus præcedentes deferenda sint, quia sic fert naturalis ratio procedendi, et nihil aliud exigit sicut pro depositione in ecclesia et in sepulchro.

3. Præsente corpore sacerdotis, crucifer se sistit ad caput defuncti inter feretrum et altare, et celebrans ad pedes inter feretrum et portam ecclesiæ (2); absente autem corpore, crucifer se semper sistit inter feretrum et portam ecclesiæ, et celebrans inter altare et feretrum (3), ut infra dicitur n. 266. Cum igitur corpore præsente celebrans consistat facie ad altare versa, non opus est, ut se ad feretrum constituat paululum versus cornu epistolæ, sed in medio ante feretrum; nec necesse est, ut in circumeundo feretrum, altari reverentiam exhibeat, quia solam crucem ex adverso stantem in conspectu habere, et illam transire censetur.

(1) S. R. C. 1 Dec. 1742, n. 3984-4133; 23 Maji 1846, n. 4904-5050, 12.

(2) S. R. C. 3 Sept. 1746, n. 4034 4183, 2.

(3) S. R. C. 21 Jul. 1855, n. 5219, 3.

4. In aliquibus locis calix cereus cum simili patena sacerdotum defunctorum manibus imponitur : hic ritus etsi sit præter rubricas Romanas, cum tamen unice inserviat ad demonstrandam dignitatem sacerdotalem, nihilque indecentiæ habeat, ubi ea est consuetudo, tanquam antiquitati conformis tolerari potest (1).

SEPULTURA SINE EXEQUIIS.

262. Licet regula generalis sit, ut in die depositionis defuncti, corpore præsentem, totum officium exequiale persolvatur; missa tamen et officium defunctorum ob diei solemnitatem, temporis angustiam, aliorum funerum officium vel aliam necessitatem omitti possunt, ut notatur in rituali ad finem de exequiis, et ut dictum est n. 236. In his casibus rituale Romanum quidem non præscribit, hæc postea esse supplenda, sed quam hoc sit menti Ecclesiæ conforme, exinde patet, quod decreta S. R. C. missam exequialem etiam in duplici majori permittant, si corpus pridie sepultum fuerit. Cum autem decreta dictum privilegium tantum concedant pro die sequente, si corpus pridie sepultum fuerit, infertur exequias in casu non esse differendas ultra diem sequentem, vel saltem non ultra primam diem per rubricas non impeditam.

Si igitur missa exequialis et officium defunctorum differantur, aliæ tamen preces et suffragia numquam omittuntur (2) neque differuntur; ita ut corpus numquam sepeliatur sine precibus a rituali pro depositione seu sepultura defuncti præscriptis : et si ex consuetudine forte non laudabili quædam omitti soleant, numquam tamen totaliter omitti possunt,

(1) S. R. C. 23 Maji 1846, n. 4904-5050, 11; Cavalieri tom. 3, dec. 196, n. 3.

(2) Rituale in fine de exequiis, n. 18.

Corpus igitur solitis cæremoniis et precibus ad ecclesiam deferendum est, eo in ecclesia deposito absolutio facienda est, et deinde consueto modo sepeliendum est. Notandum autem est, in his exequiis seu absoluteione extra missam, adhiberi non posse diaconum et subdiaconum sacris indumentis paratos (1). Licet absolutio in sepultura facta fuerit, nihil tamen impedit, illam iterum fieri, dum exequiæ celebrantur.

In casu contagionis vel nimii fœtoris, corpora sepeliri possunt, quin prævie ad ecclesiam deferantur.

Preces exequiales pro pluribus defunctis quidem simul recitari possunt; id tamen regulariter et frequenter non est faciendum, sed solum in casu necessitatis, vel in quo vix aliter fieri potest, uti evenit tempore belli, pestis, etc. Cavalieri censet super acervum cadaverum tempore belli preces exequiales dici posse, si constet admixta esse ex fidelibus et infidelibus, quia cadavera fidelium ad illas preces jus habent, et iisdem privanda esse non videntur (2).

EXEQUIÆ IN MINORIBUS ECCLESIIS.

263. Ad domum defuncti præcedit minister cum aqua benedicta, sequitur crucifer medius inter duos ceroferarios, si habeantur, ultimo incedit parochus superpelliceo et stola nigra indutus. Cantores laici si comitentur, procedunt ante crucem, nisi forte superpelliceis induantur.

In domo crucifer se sistit ad caput defuncti, parochus ad pedes, et minister de aqua post eum vel a sinistris ejus. Psalmum *De profundis* in domo et *Miserere* in via parochus recitat solus vel alternatim cum ministris. Si cantores habeantur, ps. *Miserere* etiam cantari potest.

(1) S. R. C. 6 Feb. 1858, n. 5258.

(2) Tom. 3, dec. 174, nr. 10 et 11.

Ad absolutionem tres vel quatuor, si haberi possint, requiruntur ministri, scilicet unus defert crucem, quæ tamen deficiente ministro in basi collocari potest, alter ministrat aspersionem, tertius incensum et thuribulum, et quartus si habeatur, librum tenet et ministrat.

Celebrans ad absolutionem induit pluviale nigrum, si habeatur, et eo deficiente manet in alba cum stola sine casula et manipulo. Si pluviali sit indutus, minister eum comitatur, et pluviale elevat, dum funus circuit; si autem eo non sit indutus, non opus est, ut aliquis in circumeundo eum comitetur.

Parochus alta voce recitat *Non intres in iudicium*, et deinde responsorium *Libera me*, nisi sint cantores, qui cantent. Responsorio finito, incensum imponit, et benedicit sine invitatione ad benedictionem, ac immediate dicit *Kyrie eleison*. Infra *Pater noster* circuit feretrum, illudque aspergit, et incensat ut alias (1).

DE OFFICIO FACIENDO IN EXEQUIIS, ABSENTE CORPORE DEFUNCTI, ET IN DIE TERTIO, SEPTIMO, TRIGESIMO ET ANNIVERSARIO.

264. In his diebus, dicto officio defunctorum, si dicendum sit, ac celebrata missa, fit absolutio, quæ ita vocatur, quia functio tenebris per eandem absolvitur, aut quia Deus in ea exoratur pro absolutione defunctorum a pœna purgatorii (2).

An absolutio post missam, absente corpore in exequiis, aliisque diebus supradictis fieri debet de præcepto?

R. Negative, ex lege ecclesiastica, juxta rubricas missalis, quæ dicunt: *Finita missa, si facienda est absolutio*, etc. (3).

(1) Vid. Martinucci, lib. 3, cap. 11.

(2) Cavalieri tom. 3, c. 18, n. 1.

(3) Ritus celebr. missam tit. 13, n. 4; S. R. C. 4 Sept. 1875, n. 5628, IV.

qui loquendi modus obligationem non supponit (1). In officio exequiali absolutio quidem præscribitur, sed quoad exequias præsentem corpore, in quibus absolutio, ut n. 262 dictum est, non omittitur. In prædictis tamen diebus, absente corpore, aliunde dari potest obligatio absolutionem faciendi, et quidem justitiæ stricte dictæ, ex accepto stipendio, vel legato sub tali onere relicto. Licet autem obligatio non detur, fieri tamen potest in istis diebus, sicut etiam in commemoratione fidelium defunctorum et quibuscumque aliis diebus, modo dies permittat.

Si absolutio post missam fiat, idem qui eandem celebravit, excepto Episcopo, absolutionem facere tenetur, ut dictum n. 249.

265. Quibus diebus absolutio permittitur?

R. In omnibus diebus, quibus missa de *Requiem* permittitur in illo casu, de quo agitur: si autem missa de *Requiem* non permittatur, nec etiam permittitur absolutio, quæ est quoddam missæ accessorium; et non convenit, ut post missam die absolutio in nigris, uti fieri debet, peragatur (2). Unde in die tertio, septimo, trigesimo et anniversario, sicut missa die impedito differenda vel anticipanda est, sic etiam absolutio; in aliis autem diebus, in quibus absolutio defunctorum sive ex legato sive ex stipendio accepto cantanda est, oportet vel saltem præstat eandem differre in diem, in qua missa de *Requiem* permittitur, ut testatoris et stipendiarum mens integre, prout fieri licet, servetur tam quoad qualitatem missæ, quam quoad decantationem absolutionis. Aliud tamen est, si post missam non fiat (3), ita ut, si testatore sic jubente, absolutio quotidie sit facienda, decantari possit, exceptis duplicibus 1 et 2 classis, octavis privilegiatis, hebdomada majori, dominicis, et vigiliis nativitatis Domini et pene-

(1) S. R. C. 31 Jul. 1665, n. 2198-2345, 7; Cavalieri tom. 3, c. 18, n. 8.

(2) S. R. C. 21 Ap. 1668, n. 2282-2433, 2; 18 Jun. 1689, n. 3039-3188, 2; 4 Aug. 1708, n. 3642-3791; 16 Dec. 1828, n. 4496-4645, 7; 16 Mart. 1833, n. 4553-4702; 9 Jun. 1853, n. 5188, 1; 20 Mart. 1869, n. 5430, X.

(3) S. R. C. 10 Jan. 1852, n. 5166, 1.

costes, in quibus, ne pia testatoris voluntas defraudetur, privatim recitanda est, absolutis horis canonicis (1).

266. Si in ecclesia erectus sit tumulus, qui vulgo dicitur castrum doloris seu cenotaphium, in funeris representationem; hæc absolutio facienda est eodem modo, quo dictum est n. 250. Notanda tamen sunt sequentia :

1° Tumulus erigitur, ac si corpus adesset, ita ut figuret caput versus portam ecclesiæ et pedes versus altare. Si absolutio fiat pro defuncto sacerdote, alii (2) censent, tumulum ita erigendum esse, ut caput versus altare figuret, quia in rituali de exequiis ita præscribitur, et hoc loco de officio faciendo in exequiis absente corpore nullatenus indicatur, tumulum absente corpore sacerdotis, eodem modo esse collocandum ac pro laico defuncto; alii autem (3) tenent tumulum, absente corpore defuncti sacerdotis, eodem modo ponendum esse ac pro defuncto laico, scilicet cum pedibus versus altare, quia celebrans in hoc etiam casu consistit inter tumulum et altare, ut mox dicitur.

Quomocumque autem tumulus ponatur, crucifer tamen se semper sistit inter tumulum et portam ecclesiæ, et celebrans inter altare et tumulum, sive absolutio fiat pro sacerdote, sive pro laico : rubricæ enim missalis (4), ritualis Romani (5) et cæremonialis Ep. (6) absente corpore hanc positionem generaliter præscribunt; et addit rituale Romanum, eundem ritum pro defunctis tam sacerdotibus quam laicis absente corpore servandum esse (7).

(1) S. R. C. 8 Jul. 1741, n. 3968-4117; 23 Aug. 1766, n. 4186 4335; 12 Sept. 1857, n. 5251, 21; Cavalieri tom. III, dec. 242.

(2) Rit. Leodiense; Gavantus p. 2, tit. 13, rub. 4, litt. m; Schuld, Man. lit. p. 2, tit. 13, § IV, n. 3.

(3) Bouvry p. 4, s. 1, append. de exequiis tit. 1, n. 4; Le Vavasasseur p. 4, s. 1, ch. 4, n. 30; *Revue des sciences ecclésiast.*, tom. 4, fol. 582. Cavalieri autem et Janssens ab illis citati nihil expresse dicunt.

(4) Rit. celeb. m. tit. 13, n. 4.

(5) Hoc loco.

(6) Lib. 2, c. 11, n. 15 et 24.

(7) S. R. C. 21 Jul. 1855, n. 5219, 3; Gavantus p. 2, tit. 13, rub. 4, litt. m; Merati ibidem; Cavalieri tom. 3, append. ad cap. XV, et alii.

2° Absente corpore dicenda non est oratio *Non intres* (1); rituale Romanum illam etiam non assignat pro absolutione absente corpore; cum autem cæremoniale Ep. (2) et pontificale Rom. eandem in hoc casu proponant, videtur equidem dicendum esse, hanc orationem in exequiis absente corpore recitari posse, saltem si ea sit consuetudo.

3° Responsorium *Libera* non est incipiendum, nisi finita missa, et convenienter tantum inchoandum cum celebrans, pluviali indutus, ad pedes tumuli pervenerit (3).

4° Communiter dicitur oratio *Absolve*, vel prout habetur in rubricis missalis (4) vel prout ponitur in rituali Romano, seu in breviario assignatur pro die depositionis. Dicit tamen etiam potest oratio, quæ dicta est in missa, vel alia conveniens, ut *pro sacerdote*, item *Fidelium* si absolutio fiat pro omnibus fidelibus defunctis.

5° Versus et oratio, si absolutio fiat pro uno defuncto, dicuntur in numero singulari; si pro masculo, in masculino genere; si pro femina, in feminino; si pro pluribus, in plurali et in genere masculino, si omnes sint masculi, vel inter mulieres aliqui sint masculi, quia genus masculinum aptum est sub se continere femininum; sed in feminino, si omnes sint mulieres. 2° Si absolutio fiat pro defuncto sacerdote vel episcopo, in oratione exprimitur nomen dignitatis; alii autem tituli exprimi nequeunt, neque etiam nomen defuncti, nisi littera N apponatur (5). 3° Quæcumque oratio ad absolutionem dicitur, semper brevi terminandâ est conclusione *Per Christum Dominum nostrum*, vel *Qui vivis et regnas in sæcula sæculorum*, prout oratio requirit (6).

6° Post orationem celebrans non intonat *Ego sum*, uti in

(1) Baruffaldus tit. 36, n. 154, et Merati p. 2, tit. 13, in fine.

(2) Lib. 2, c. 11, n. 17.

(3) S. R. C. 7 Sept. 1861, n. 5315, V.

(4) Rit. celeb. m. tit. 13, n. 4.

(5) S. R. C. 22 Mart. 1862, n. 5318, 17.

(6) S. R. C. 5 Jul. 1698, n. 3228-3477, 4; Cavalieri in idem dec. tom. 3, dec. 241.